

Włodzimierz Rączkowski, Arkadiusz Marciniak

Wrzeźnica, st. 7, gm. Sławno, woj.
słupskie, AZP 10-26/2

Informator Archeologiczny : badania 27, 84-85

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

chaty plecionkowe (10 i 13) oraz ulicę biegnącą na osi wschód–zachód. Wzdłuż ściany zachodniej chaty 10 znajdowało się wymoszczenie (utwardzające grząski grunt) złożone z gałęzi i patyków. W skład XXIII poziomu konstrukcji drewnianych wchodzi 2 budynki plecionkowe (11 i 12) oraz ulica przy profilu wschodnim. Mamy tu do czynienia z kolejnym kompleksem mieszkalno–gospodarczym. Budynkiem o przeznaczeniu mieszkalnym była chata 11, w której znajdowało się palenisko, natomiast o gospodarczym charakterze chaty 12 świadczy kilkucentymetrowa warstwa mierzwy ze słomą, która stanowiła wypełnisko chaty. Zaznacza się coraz wyraźniej spadek terenu w kierunku Odry. Znow nastąpiło cofnięcie linii zabudowy w kierunku wschodnim. W chatach 11 i 12 nie znaleziono elementów progowych. Wraz z reorganizacją układu przestrzennego być może zmieniła się również lokalizacja tego elementu konstrukcyjnego.

XXIV poziom konstrukcji drewnianych składa się z budynku zrębowego 14, ulicy na działkach A, F, kojca plecionkowego na działce D–8 i części pomieszczenia gospodarczego na działce C. W chacie 14 wystąpiły 2 paleniska o czworobocznych obramowaniach drewnianych. Chata uległa zniszczeniu w wyniku pożaru. W stosunku do poziomu poprzedniego linia zabudowy generalnie przesuwają się ponownie w kierunku wschodnim.

XXV poziom konstrukcji drewnianych reprezentuje budynek zrębowy 15, zwaliska na działkach A, F oraz fragm. konstrukcji plecionkowej na działce F–17, 18. Chata 15, podobnie jak chata 14, uległa zniszczeniu w wyniku pożaru. Wewnątrz budynku znajdowały się pozostałości drewnianej podłogi. Narożniki północno–wschodni i południowo–wschodni podparte były od zewnątrz palami, co związane było niewątpliwie z opadaniem gruntu ku Odrze. Poziom XXIV ma charakter wyraźnie przejściowy, składa się ze zwalisk na działkach A, B, E. Eksplorację zakończono na poziomie budynku plecionkowego 16 oraz ulicy biegnącej wzdłuż profilu wschodniego, które tworzą XXVII poziom konstrukcji drewnianych.

Częstym elementem charakteryzującym podwaliny pod budynki oraz zwaliska jest wtórne wykorzystywanie desek łodzi z drewnianymi dyblami. Generalnie X warstwa osadnicza była uboga w materiał ceramiczny, reprezentowany przez niewielkie fragmenty. Masowe występowanie dużych naczyń charakterystyczne jest dla XI warstwy osadniczej począwszy od XXIV poziomu konstrukcyjnego. W XXIII poziomie konstrukcji drewnianych zaczęły ukazywać się elementy ulicy biegnącej wzdłuż profilu wschodniego na całej długości wykopu. Ten układ powtarza się konsekwentnie we wszystkich kolejno odsłanianych poziomach.

Materiał ceramiczny, jak również niektóre zabytki (waga, zgrzebło, kabłączki skroniowe) pozwalają na określenie ram chronologicznych omawianych poziomów konstrukcyjnych: najmlodsze poziomy datować można na 1. poł. XIII w., najstarsze zaś na pocz. XII w.

Szczuczyn, st. 5, gm. Szamotuły, woj. poznańskie — patrz: neolit

Wolbórz–Gatki, st. 6, gm. loco, woj. piotrkowskie — patrz: wczesna epoka brązu

Wrocław–Stare Miasto, plac Dominikański — patrz: późne średniowiecze

Wrześnica, st. 7
gm. Sławno, woj. śląskie
AZP 10-26/2

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii w Poznaniu

Badania prowadzili dr Włodzimierz Rączkowski (autor sprawozdania) i mgr Arkadiusz Marciniak. Finansowane przez Fundację „Dziełnictwo”. Cztery sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (VIII–IX w.).

Badaniami objęto obszar 87,5 m² w wykopach na wale, przekopie między wałem i wcześniejszym wykopem ma majdanie oraz poza grodziskiem nad Wieprzą. W żadnym wykopie prac nie zakończono.

Podczas prac na wale osiągnięto poziom drewnianych konstrukcji będących podstawą wału. Jest to konstrukcja przekładkowa zbudowana z długich belek o przebiegu zgodnym z kierunkiem przebiegu wału i krótszych, położonych poprzecznie do wału. Od strony wewnętrznej zaobserwowano także ślady wbitych pionowo słupów drewnianych, zabezpieczających całość przez rozsunięciem.

Wykop łączący wcześniej badany fragm. majdanu z badaniami na wale założono w celu uzyskania profilu prawie połowy grodziska w osi północ-południe. W obrębie przekopu zarejestrowano m.in. piec (obiekt 75) o wymiarach 1,2 x 0,8 m, zbudowany z kamieni i oblepiony w górnej części gliną.

Wykop poza grodem założono by zbadać resztki konstrukcji drewnianych widocznych w brzegu rzeki. Uchwycono 2 rzędy równoległe do siebie wbitych pali (w odległości ok. 2,5–3 m), prowadzących od rzeki w kierunku północnej części grodu. Odkryto także nieregularnie wbite kołki oraz 12 zaokrąglonych palików leżących przy jednym ze słupów. Są to prawdopodobnie pozostałości konstrukcji (drogi?, pomostu?) prowadzącej przez podmokły teren (rzeka przypuszczalnie płynęła z drugiej strony grodu). Nie ma jednak pewności, czy ta konstrukcja jest równoczesowa z grodem.

Materiały czasowo znajdują się w Instytucie Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Badania będą kontynuowane.

Zawichost, kościół p. w. Wniebowstąpienia NMP, woj. tarnobrzeskie — patrz: okres nowożytny

Zgłowiączka
gm. Lubraniec, woj. wrocław-
skie
AZP 50-45/104, 107

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeo-
logii

Badania prowadziła Aldona Andrzejewska (autorka sprawozdania), udział wzięła mgr Krystyna Nadolska. Finansowane przez Wojewodę Wrocławskiego i Uniwersytet Łódzki. Ostatni sezon badań. Wieś od schyłku XI po wiek XVI, gród XIII w., osadnictwo XVI w. na grodzisku.

Badania w sezonie 1993 miały na celu pełniejsze rozpoznanie zasięgu wsi wczesnośredniowiecznej, uzupełnienie danych dotyczących obronności grodu — jego umocnień od wschodu i południowego wschodu i ewentualnej fosy, oraz odsłonięcie reliktu budynku mieszkalnego — dworu ulokowanego w XVI w. na kopcu grodziska. Łącznie na wszystkich obiektach przebadano 250 m² powierzchni. Uzyskane dane pozwoliły na ustalenie, że wczesnośredniowieczna Zgłowiączka do momentu budowy grodu, tj. do ok. 1200 r. zajmowała obszar dzisiejszych pól ornych ciągnących się od obecnego cmentarza po miejsce, w którym ulokowano gród. Stwierdzono tutaj lokalizację cmentarzyska użytkowanego zapewne do końca 3. ćw. XIII w., tj. do okresu, w którym w Zgłowiączce powstała parafia i wybudowano drewniany kościół. W obrębie zniszczonej orką warstwy kulturowej zarejestrowano słabo czytelne zarysy chałup i licznych palenisk; gród od strony wschodniej i południowo-wschodniej otoczono przekopem, do którego doprowadzono wodę z rzeki otaczającej gród od południa, zachodu i północy. Słabo czytelny obecnie w terenie przekop został zasypany w czasach nowożytnych, za czym przemawia znaleziony w zasypisku przekopu materiał ceramiczny naczyńowy. Budynek mieszkalny — dwór folwarku kanoników regularnych z Lubrańca, wzniesiony został na planie prostokąta o wymiarach 7,5 x 5,5 m, w konstrukcji szachulcowej. Posiadał prawdopodobnie dwie kondygnacje, za czym przemawia głębokość posadowienia i grubość fundamentu. Wybudowany został w okresie budowy we wsi murowanego kościoła, tj. ok. 1517–1520 r. lub bezpośrednio po tym okresie — do wykonania fundamentu wykorzystano bowiem gruz ceglany i całe cegły,